

Vaikų ligų mokslo raida Lietuvoje

Jokūbo Šimkevičiaus vadovėliui

„Mokslas apie vaikų ligas“ – 200 metų

Literatūros paroda

Lietuvos medicinos biblioteka. 2010 m.
Parengė Regina Vaišvilienė
www.lmb.lt

2010 m. lapkričio 23 d. VU Medicinos fakultete vyko konferencija “Daktaras Jokūbas Šimkevičius Vilniaus medicinoje”

Konferencijos programa:

Daktaro Jokūbo Šimkevičiaus darbų reikšmė Vilniaus medicinos raidai.
Doc. Dalia Triponienė.

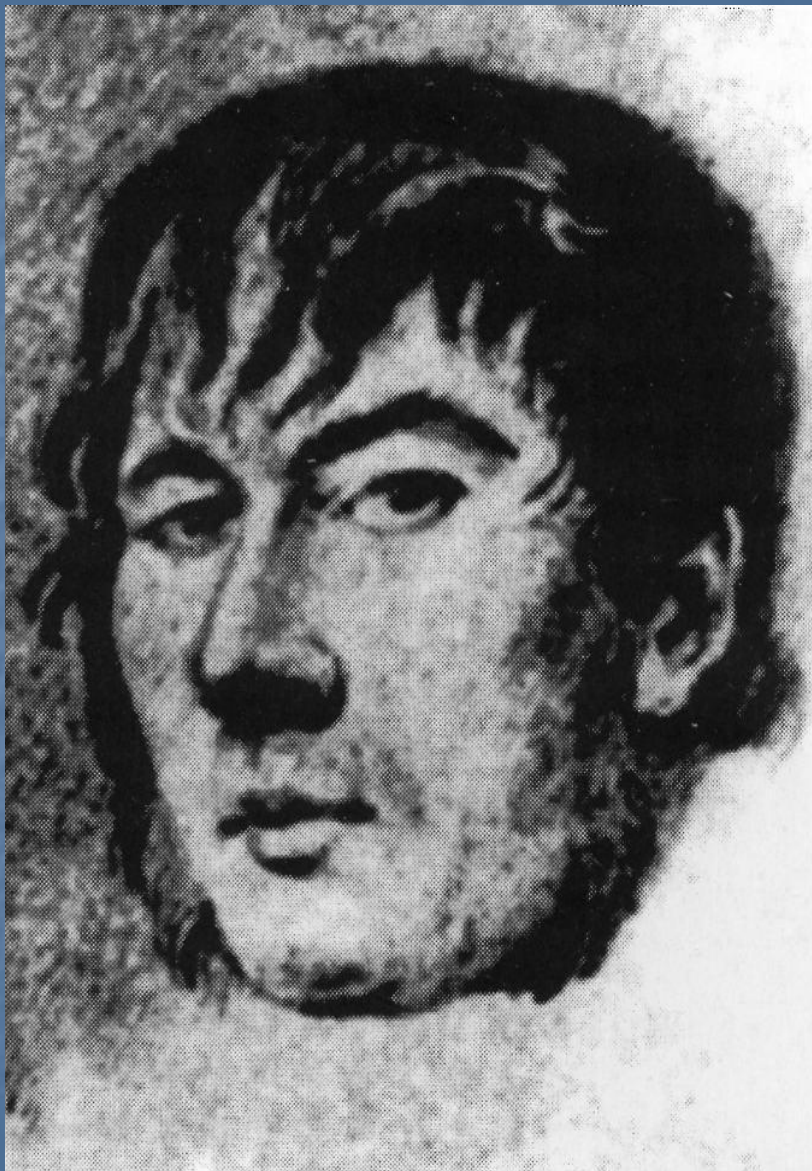
Daktaro Jokūbo Šimkevičiaus vadovėliui „Mokslas apie vaikų ligas” – 200 metų.
Prof. Algimantas Raugalė.

Daktaro Jokūbo Šimkevičiaus visuomeninė veikla. *Prof. Libertas Klimka.*

Vilniaus medicinos draugijos premijos *Už geriausią metų mokslo darbo įdiegtą į praktiką* įteikimas.

Prof. Vlado Kviklio vardinės premijos *Už geriausią higienisto mokslo darbą* įteikimas.

Lietuvos medicinos bibliotekoje (Kaštonų g.7, Vilnius) atidaryta paroda
“Vaikų ligų mokslo raida Lietuvoje. J. Šimkevičiaus vadovėliui “Mokslas apie vaikų ligas” – 200 metų”.

Daktaras
Jokūbas Šimkevičius
(1775 – 1818)

Portreto, aptikto dr. Gražinos Galkutės
Varšuvos Museum Narodowe fonduose,
fotokopija.

Dailininkas J. Dumelis

Trumpos žinios apie daktarą Jokūbą Šimkevičių

Gimė 1775 m. Raseiniuose.

1802 m. baigė Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą.
Nuo 1803 m. beveik iki pat mirties gyveno ir dirbo Vilniuje.

Dirbo gailestingųjų seserų ligoninės vyriausiuoju gydytoju, buvo gerai žinomas Vilniuje gydytojas-praktikas.

J. Šimkevičius buvo caro Aleksandro I-ojo leibmedikas.

Neapsiribojo vien praktine medicina, daug jėgų ir laiko skyrė medicinos mokslui bei visuomeniniam darbui.

1805 m. su kitais įkūrė Vilniaus medicinos draugiją, vėliau buvo jos pirmininku.

Jis taip pat buvo Paryžiaus ir Varšuvos medicinos mokslo draugijų nariu.

Pagrindiniai mokslo darbai

1806 m. parašė pirmąją Lietuvoje chirurgijos vadovėlį „Mokslas apie teorinę ir praktinę chirurgiją“ („Nauka chirurgii teoryczney i praktyczney“).

1810 m. – pirmąją Lietuvoje vaikų ligų vadovėlį „Mokslas apie vaikų ligas“ („Nauka o chorobach dzieci“).

1818 m. – knygą „Veikalas apie girtuoklystę“ („Dzielo o pijanstwie“).

Jokūbas Šimkevičius – šviečiamojo amžiaus idėjų atstovas.

Dalyvavo masonų ložės (Uoliojo lietuvio) veikloje.
Kritikavo masoneriją ir pasiūlė ložės reformos projektą.
Reformai nepritarus iš ložės išstojo.

Su bendraminčiais įsteigė „Nenaudėlių draugiją“ („Towarzystwo Szubrawcow“). Draugija, J. Šimkevičiaus vadovaujama, leido laikraštį „Gatvės žinios“ („Wiadomosci Brukowe“). Publikuojamose satyrose (J. Šimkevičius buvo vienas iš autorių) atsispindėjo to meto visuomenės ydos: baudžiauninkų išnaudojimas, girtuokliavimas ir kt.
Mirė 1818 m. nuo plaučių džiovos.

Palaidotas Utenos raj. Taukelių kapinėse.

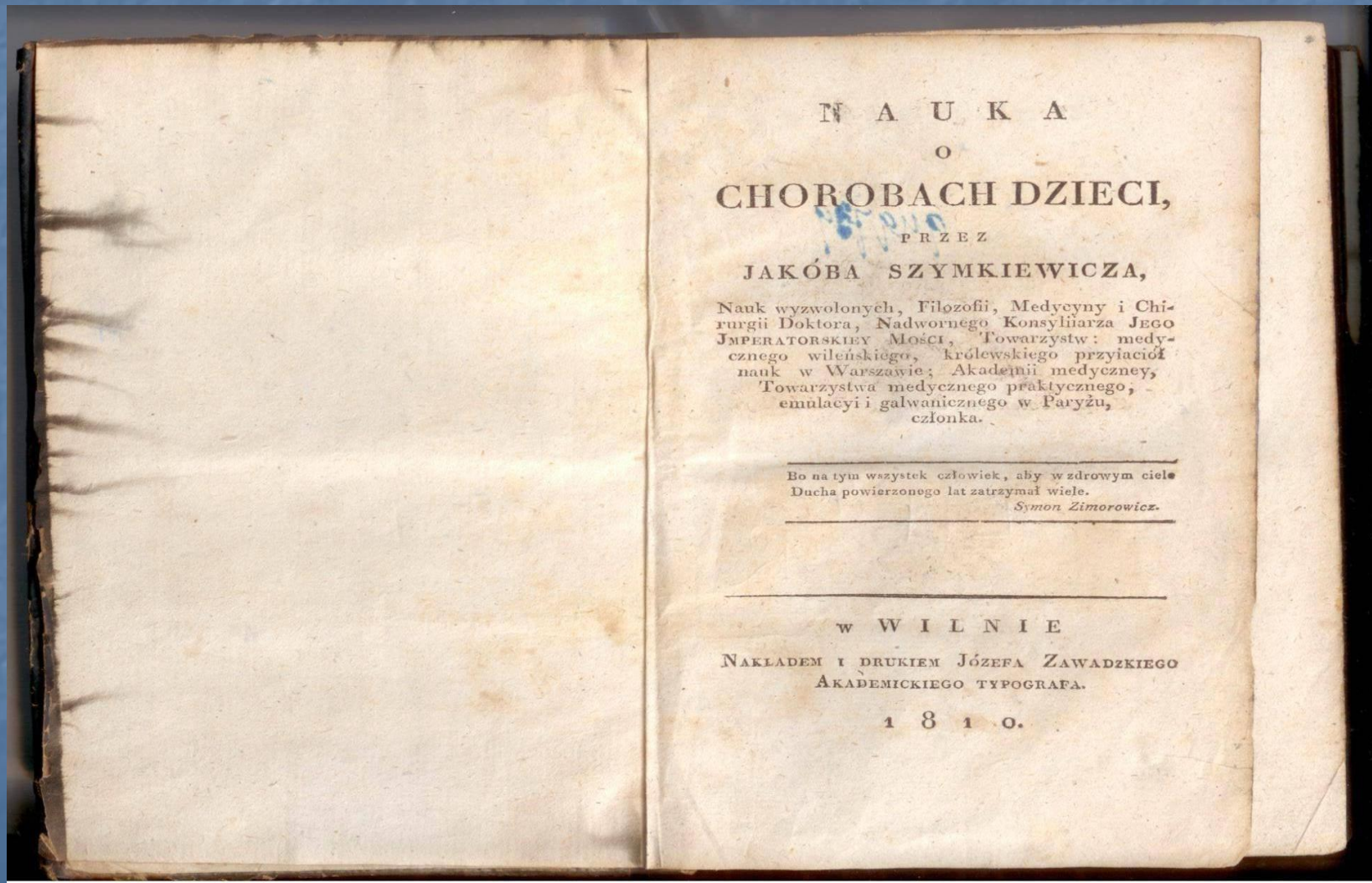

Paminklas dr. Jokūbui Šimkevičiui
Taukelių kapinėse Utenos apskrityje.
1979 m. paminklą pastatė Utenos
raiono medikai.

Stogastulpio autorius - Stasys
Karanauskas.

Stogastulpio pietinėje pusėje,
vidurinėje dalyje iškaltas įrašas byloja:
„Čia ilsisi gydytojas
Jokūbas Šimkevičius. 1775 – 1818“.
Šiaurinėje pusėje įrašyta: „Tai Vilniaus
medicinos draugijos steigėjas,
Lietuvos pediatras, traumatologijos ir
ortopedijos vadovėlių autorius“.

Daktaro Jokūbo Šimkevičiaus vadovėlis “Mokslas apie vaikų ligas”

Knygos turinys

616 - 053.2

56

Vilniaus Valst. Universitetas
MOKSLINĖ BIBLIOTEKA

Inv. Nr.

949739

Za pozwoleniem Cenzury Wileńskiej.

L14 4/12

REIESTR MATERYY

W TEM DZIELE ZAWARTYCH.

	Karta.
<i>WSTĘP</i>	<i>I.</i>
<i>O CHOROBAŁH DZIECI W POWSZE- CHNOŚCI</i>	<i>1.</i>
I. Mdłość z bledością w nowona- rodzonych	3
II. Mdłość z sinością ciała w no- wonarodzonych	8
III. Apoplexya nowonarodzonych	9
IV. Słabość nowonarodzonych	14
V. Paraliż	17
VI. Żółtaczka w nowonarodzonych	20
VII. Choroba św. Walentego	23
VIII. Spazm szczęki w nowonaro- dzonych	28
IX. Taniec świętego Wita	32
X. Śmiech serdeczny	35
XI. Czkawka	38
XII. Womit	37-39
XIII. Dyarya	41
XIV. Biegunka pokarmowa	45
XV. Cholera	47

Knygos skyrius apie rachitą

— 154 —

Rozpoznanie. Dzieci od siódmego do dziewiątego roku zaczynaia się skarżyć na ból w kolanach, udach i łokciach, żaden atoli w stawach nie postrzega się ani tumor, ani czerwoność. Niekiedy w jedney, niekiedy w obudwu pachwinach okazuje się u rosnących bąbón, który zgoła nie iest weneryczny.

Rokowanie. Choroba ta we dwóch lub we trzech dniach znika, zatem:

Leczenia żadnego nie potrzebuie. Gdyby choroba trwała dłużej, zalecié dziecióm należy letnie kąpiele, buliony zasilające i karmiące z polewki piwney ze śmietaną z cukrem i żółtkami od iaia.

XLIX.

Angielska choroba. (Rachitis.)

Charakter. Stan chorowity całego ciała w którym kości w stawach nabrzmiewaią a we śródku się krzywią.

Rozpoznanie. Choroba w dwoiakim stanie okazuje się.

— 155 —

1^{od} Choroba angielska niedoskonała, w której stawy kości bywaią nabrzmiałe. Głowa pospolicie większey nabiera objętości; czoło staie się wydatne i fontanelli późno kością. W kolumnie pacierzowej grzbietu, wyrostki tarczowe ku prawey stronie, lędzwie zaś zewnątrz wydane, namacać można. Zęby także późno, i z trudnością się wyrzynaią, wkrótce potem czernieją i wypadaią. Brzuch a osobliwie w prawey stronie hipochondryi dla wielkiej wątroby, na dotknięcie wydaie się bardzo nabrzękły, gruczoły kreskowe, nie rzadko namacać można zatwardniałe. Twarz bywa wybladła, oddychanie uciążliwe, apetyt dobry, trawienie iednak niedostateczne, rodzące się kwasy sprawuią chudnienie. Chorzy czuią wielką słabość w lędzwiach, i lenistwo do zwyczajnych nawet zabaw. Wielu z nich miewaią czasem dowcip wiek przewyższaiący, inni zaś z niedostatecznym bywaią pojęciem.

2re Choroba angielska doskonała, w której się już kości krzywią. Ramie i przedramie zgina się do śródku, kolana się na-

Dr. Józef Bieliński.

B 587^s
J

STAN NAUK LEKARSKICH

ZA CZASÓW AKADEMII MEDYKO-CHIRURGICZNEJ WILEŃSKIEJ,
bibliograficznie przedstawiony.

Przyczynek do dziejów medycyny.

Praea uwieńczona pierwszą nagrodą konkursową imienia Adama Helbicha,
przez Towarzystwo Lekars. Warsz. w d. 25 Października 1887 r.

WARSZAWA.

Wydanie i nakład Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego.

1889.

Dr. Jokūbo Šimkevičiaus darbai J. Bielinskio sudarytoje bibliografijoje

Stan nauk lekarskich za czasów Akademii
Medyko-Chirurgicznej Wileńskiej, bibliograficznie
przedstawiony : przyczynek do dziejów
medycyny / Józef Bieliński. Warszawa : wydanie i
nakład Towarzystwa Lekarskiego
Warszawskiego, 1889. 907, III p.[16]portr. Lap.

III. SZYMKEWICZ JAKÓB należał do najuczeńszych lekarzy wileńskich w pierwszej ćwierci bieżącego stulecia. Po-

mimo starannego poszukiwania, nie udało się nam dociec, z kąd się wziął SZYMKEWICZ w Wilnie, gdzie się kształcił, gdzie doktoryzował. Ponieważ był mężem bardzo szanownym i bardzo dla kraju zasłużonym, przeto interesowało nas to wszystko co się odnosiło do jego osoby. Oto rezultaty poszukiwań. W chwili reorganizacji Uniwersytetu w roku 1803, znajdujemy go w Wilnie, na stanowisku naczelnego lekarza szpitala Sawicz. Był doktorem filozofii i medycyny, jakiego uniwersytetu, nie wiadomo, może szkoły Głównej litewskiej; był lekarzem Dworu Cesarskiego. Będąc człowiekiem wielkiej nauki, niezmiernego dowcipu, rzadkiej uczciwości, znakomitym praktykiem i człowiekiem zamożnym, był osobą wysoce wpływową, a że był bardzo szlachetnym, przeto i wpływ jego w tym kierunku szerokie przyjmował rozmiary. Kiedy się utworzyło w Wilnie Towarzystwo szubrawców, na prezydującego wybrano najgodniejszego, a wybór padł na SZYMKEWICZA. Przeglądaliśmy niektóre listy jego do młodszych kolegów pisane, w kwestyjach praktyki lekarskiej, znamionują one człowieka niezmiernie dobrego, pobłażliwego; słowem w znaczeniu dzisiejszém dobrego kolegę. Kiedy umarł d. 6 Listopada 1818 r. żał powszechny towarzyszył mu do grobu. Pochowany we własnej majątności Tankiele, w powiecie Wilkomirskim. Po śmierci dobrą pamięć po sobie zostawił. Ziemię bowiem zapisał swym poddanym, a kapitały na stypendyja i cele dobroczynne. Przez śmierć SZYMKEWICZA nauka straciła jednego ze znakomitych lekarzy, a Towarzystwo, o znaczeniu którego dotychczas nie mamy wyczerpującego sprawozdania ¹⁾, straciło znakomitego przewodnika. Ogłosił:

Nauka chirurgii teoretycznej i praktycznej. Wilno, nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego 1806, 8-o I k. 5 str. CVII 361; II str. 378 XII. Dedykowane ALEKS. hr. CHODKIEWICZOWI.

Žinios apie dr. J. Šimkevičių, atspausdintos J. Bielinskio bibliografijoje. - P. 295,296.

Pirmasis dr. J.Šimkevičiaus vadovėlis "Nauka chirurgii teoretinėj i praktinėj. 1806 m. — P. 296.

VII. SZYMKIEWICZ JAKÓB ogłosił:

Nauka o chorobach dzieci przez... Nauk wyzwolonych, medycyny i chirurgii doktora, Nadwornego konsyliarza Jego Imperatorskiej Mości, Towarzystw: medycznego wileńskiego, królewskiego przyjaciół nauk w Warszawie; Akademii

¹⁾ *Acta Instituti clinici Caesareae Universitatis Vlnensis auctore JOSEPHO FRANK. Annus secundus (1808) pag. 88.*

— 340 —

medycznój, Towarzystwa medycznego praktycznego, emulacyi i galwanicznego w Paryżu członka. W Wilnie, nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego, Akademickiego Typografa 1810, 8-0 6 k. nlb. str. XXVI 423 1 tablica.

...k mien wstępn do tego dzieła *de omni-*

XII. SZYMKIEWICZ JAKÓB ogłosił:

Dzieło o pijaństwie przez... nauk wyzwolonych, filozofii medycyny i chirurgii doktora i t. d. w Wilnie u ALEXANDRA ŻOŁKOWSKIEGO w drukarni XX. Piarów r. 1818 in 8-o, z ryciną, wyobrażającą Minerwę z Eskulapem, wypędzających Bachusa i jego wielbicieli, str. 438.

Dzieło powyższe napisane i wydrukowane w chwili, kiedy Towarzystwo Szubrawców szeroko rozwinęło propagandę zaprowadzenia trzeźwości. Słuszną, aby prezes tego stowarzyszenia w piękném swém dziele wykazał, o ile pijaństwo jest zabójczém dla społeczeństwa, *eo ipso*, o ile Towarzystwo Szubrawców, winno być poważane, gdy przeciw téj klęsce energicznie występuje. Poważne to dzieło, pierwsze w literaturze ojczystej, składa się z 9-urodziałów: 1) Historyja pijaństwa. 2) Historyja trunków i innych istot upajających. 3) O napojach gorących. 4) O fałszowaniu napojów. 5) Choroby rodzące się z pijaństwa. 6) Przypadki zdarzające się z pijaństwa. 7) Wedle szerokości jeograficznej wziętych państwach i klasach rozmaitych ludzi, pijaństwo w jakim jest stopniu. 8) O nałogach. 9) Sposoby odzwyczajania się od pijaństwa.

Vaikų ligų mokslo raida senajame Vilniaus universitete iki 1944 m.

- Senojo Vilniaus universiteto Medicinos fakultete Vaikų ligų katedros nebuvo.
- Vaikų sveikatos problemomis domėjosi daugelis universiteto mokslininkų.

Prof. Andrius Sniadeckis (1768–1838)

- Parašė knygą „Pastabos apie fizinį vaikų auklėjimą” 1805 m. (lenkų kalba)
- Pasiūlė gaivinimo metodą „iš burnos į burną”.
- Nustatė įgimtų ir įgytų organizmo ypatybių ryšį – *“hiatus geneticus”*.

Prof. Jozefas Frankas (1771–1842)

- 1805 m. įsteigė Vilniaus medicinos draugiją.
- 1808 m. Vilniuje įkūrė Vakcinacijos institutą.
- Organizavo skiepijimą nuo raupų.
- 1809 m. įsteigė Motinystės institutą.
- 1811 m. parašė ir išleido daugiatomį „Praktiniai medicinos patarimai“ (lotynų kalba), kuriame yra skyrius apie vaikų infekcines ligas.

1) Instytut macierzyństwa. „Z natchnienia FRANKA i za jego staraniem zawiązany w r. 1808, jako odnoga trzeciego wydziału Towarzystwa Dobroczynności, pisze HOMOLICKI („Na dziś“ I 17), Instytut macierzyństwa, nie zaś położniczy, stanowił i sam bardzo nieliczne Towarzystwo znakomitszych i zamożniejszych niektórych matron, pod prezydencyją baronowej DE BENNINGSEN z wiceprezydentką łowczyną litewską KOSSAKOWSKĄ a przybraną za sekretarkę panią FRANKOWĄ. Celem zaś jego było, z dobrowolnych ofiar i składek, opatrywać wszelką pomoc sztuki i potrzebne wsparcie ubogim położnicom, mężatkom, lub w ciągu już brzemienności owdowiałym, a to we własnem ich pomieszkaniu; ale nigdy takim, któreby jak się podobало przydać redaktorowi apologii w „Wizerunkach (IGN. SZYDŁOWSKI), przekroczywszy prawidła wstydu, znajdowały się w stanie bliskim rozpaczy.“ Żadna ze szlachetnych i dostojnych matron ani na jedną chwilę nie powstałaby w takiem To-

Žinios apie 1808 m. Jozefo Franko įkurtą Motinystės institutą
J. Bielinskio bibliografijoje

Jokūbas Šimkevičius (1775–1818)

1810 m. išleido pirmąjį Lietuvoje
originalų pediatrijos vadovėlį
„Mokslas apie vaikų ligas“
(lenkų kalba).

Prof. Vaclovas Jasinskis (1881 – 1936)

- 1922 m. prof. V. Jasinskis įsteigė pirmąją VU Vaikų ligų katedrą.
- 1924 m. – Vilniaus pediatrių draugiją.
- Druskininkuose įkūrė vaikų sanatoriją (dab. „Saulutė”).
- Redagavo tritomį pediatrijos vadovą.

Pirmoji Lietuvoje vaikų ligoninė įkurta 1906 m. Vilniuje, Žvėryne.
Vaikų infekcinė ligoninė dabartinėje Birutės g.

Pirmoji VU Vaikų ligų katedros bazė nuo 1923 m.
Vilniaus karo ligoninė Antakalnyje.

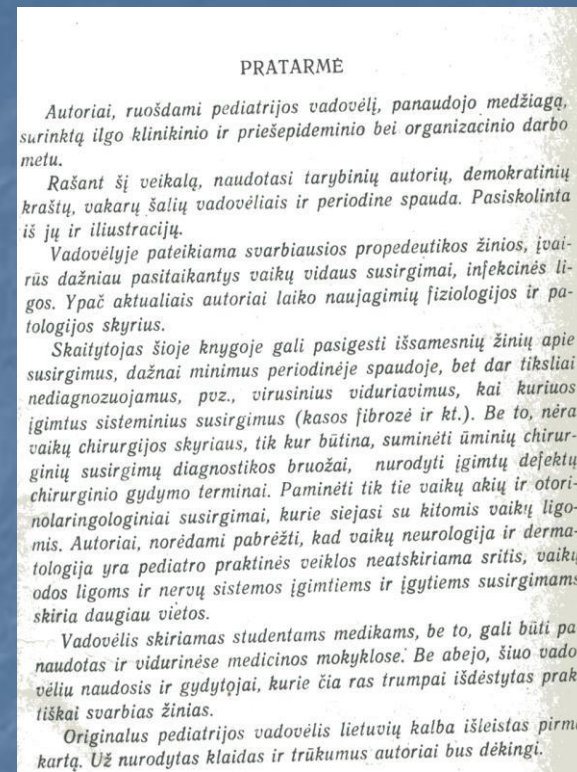
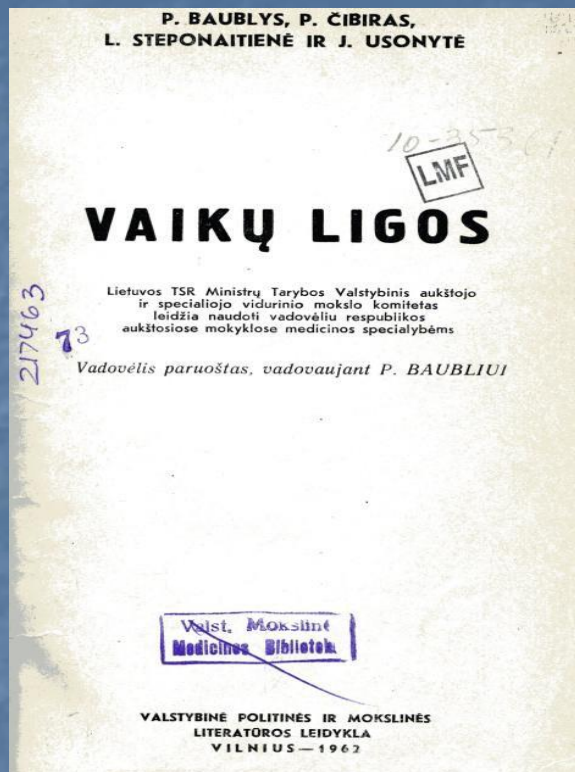
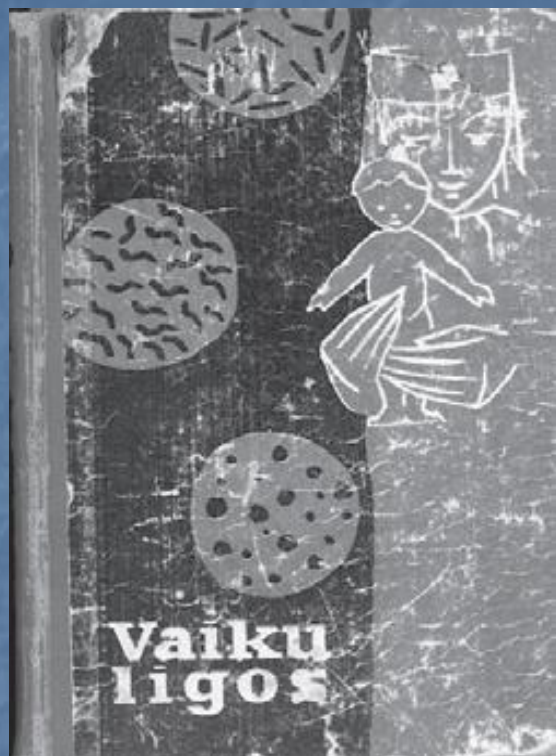
Pediatrijos raida Lietuvoje nuo 1944 m.

- 1944 m. įkurta pirmoji lietuviška Vaikų ligų katedra Vilniaus universitete.
- 1966 m. atkurta savarankiška Vaikų ligų katedra.
- 1977 m. įkurta VU Gydytojų tobulinimo fakulteto Pediatrijos katedra (vedėjas – prof. P. Šimulis) ir VU Medicinos fakulteto Vaikų ligų katedra (vedėjas – prof. A. Raugalė).

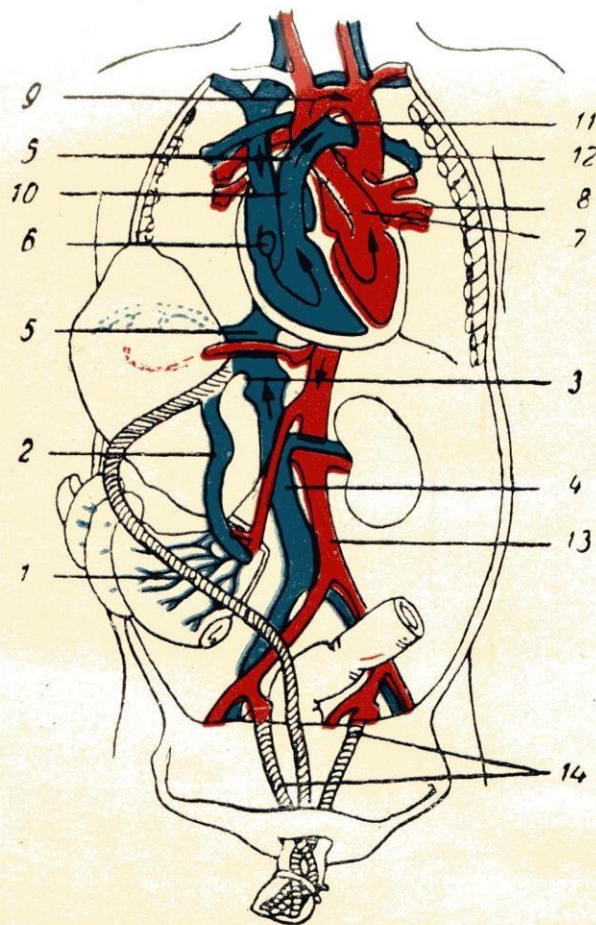
Doc. Petras Baublys (1914 – 1973)

- Įkūrė Vaikų ligų katedrą 1944 m.
- Buvo Lietuvos SAM vyriausias pediatras.
- Parengė pirmąjį „Vaikų ligų“ originalų vadovėlį lietuvių kalba 1962 m.
- Nuo 1965 m. vadovavo Lietuvos pediatrių mokslinei draugijai.
- Paskelbė per 150 spausdintų darbų.

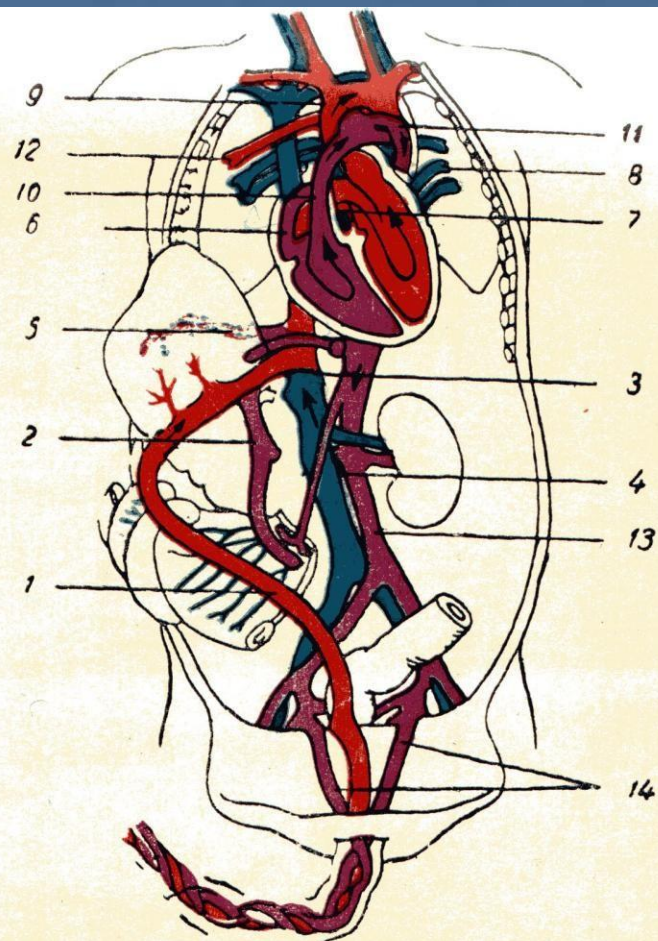

Pirmasis originalus vaikų ligų vadovėlis lietuvių kalba. 1962 m.

Naujagimio kraujo apytakos schema

1 — ligamentum teres hepatis; 2 — v. portae; 3 — ligamentum Arantii; 4 — v. cava inferior; 5 — v. hepatica; 6 — dešinysis prieširdis; 7 — kairysis prieširdis; 8 — plaučių kraujagyslės; 9 — aorta; 10 — a. pulmonalis; 11 — ligamentum arteriosum magnum; 12 — plautis; 13 — aorta descendens; 14 — ligamentum vesico-umbilicalis lateralis

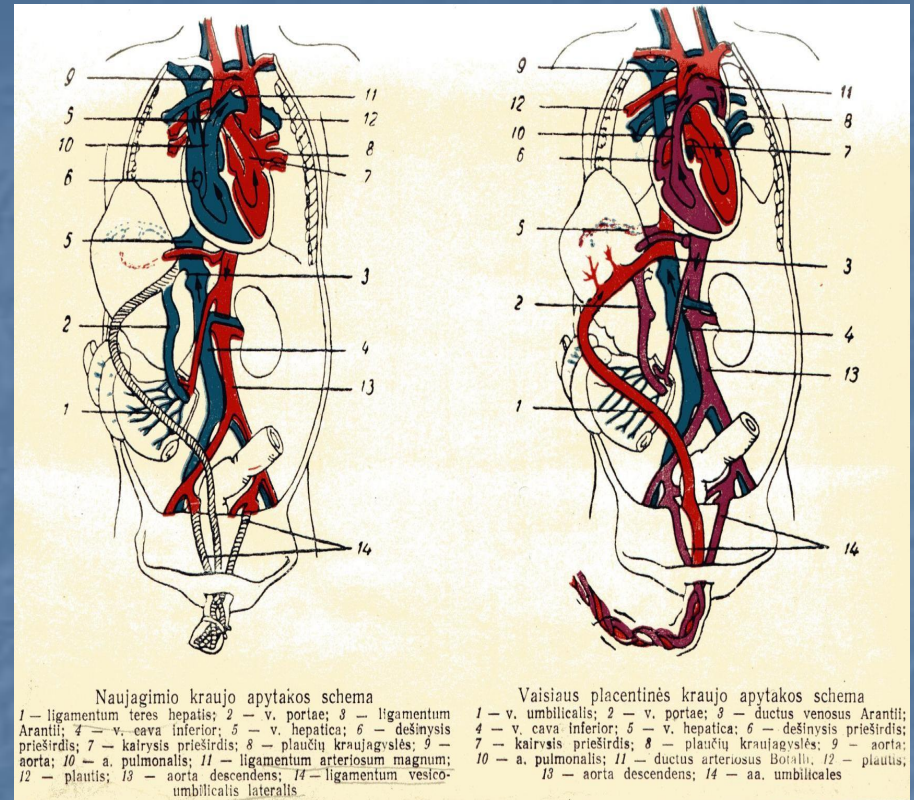

Vaisiaus placentinės kraujo apytakos schema

1 — v. umbilicalis; 2 — v. portae; 3 — ductus venosus Arantii; 4 — v. cava inferior; 5 — v. hepatica; 6 — dešinysis prieširdis; 7 — kairysis prieširdis; 8 — plaučių kraujagyslės; 9 — aorta; 10 — a. pulmonalis; 11 — ductus arteriosus Botalli; 12 — plautis; 13 — aorta descendens; 14 — aa. umbilicales

Sirdies ir kraujagyslių sistema

Gimdinė kraujo apytaka. Vaisius nekvėpuoja. Arterinį kraują, turintį deguonies ir maitinamųjų medžiagų, jis gauna iš placentos. Kraujas atiteka į vaisių ir nuteka iš jo pro virkštelę, kurioje yra dvi arterijos ir vena. Arterijomis teka veninis kraujas iš vaisiaus į placentą. Vena teka arterinis kraujas iš placentos į vaisių. Kraujagyslės glūdi embrioniniame audinyje ir padengtos iš išorės amnijiniu dangalu. Praėjusi bambutės žiedą, vena šakojasi. Viena šaka tęsiasi kaip Arantijaus latakas, įtekantis į apatinę tuščiąją veną. Kita dalis šakojasi, įeina į kepenis ir iš dalies anastomozuoja su vartinės venos šakelėmis (I pav.). Kraujas iš apatinės tuščiosios venos atiteka į dešinįjį prieširdį, iš kurio pro ovalinę angą patenka į kairįjį prieširdį, kairįjį skilvelį ir aortą, o iš ten — į visą organizmą. Apatinė tuščioji vena, susijungusi su Arantijaus latakais, turi savyje maišytą kraują — arterinį iš virkštelės venos ir veninį — iš kepenų ir apatiniosios kūno dalies. Į dešinįjį prieširdį įteka viršutinė tuščioji vena, kuri surenka veninį kraują iš viršutinės kūno dalies. Šis kraujas teka iš dešiniojo prieširdžio į dešinįjį skilvelį, o iš ten — į plaučių arteriją. Didžiausioji kraujo masė iš plaučių arterijos pro Botolio lataką patenka į aortą, po to į didįjį kraujo apytakos ratą. Taigi viršutinioji kūno dalis gauna kraują, turintį

Knygos tekstas

Iliustracijos

Prof. Liudmila Steponaitienė (1921–1973)

Ji buvo pirmoji pokario laikų
pediatrijos profesorė (1973 m.).

Vadovavo vadovėlio „Vaikų ligos“
(1976 m.) rengimui.

Parašė monografijas:

„Vaikas auga“ (1965 m., 1969
m),

„Vaikų lytinis brendimas“ (1971 m.
ir kt.).

vaikų ligos

PRATARMĖ

Pirmasis vaikų ligų vadovėlis lietuvių kalba pasirodė 1962 metais. Per praėjusį laikotarpį medicina labai pažengė į priekį. Pasikeitė vaikų anatominės-fiziologinės ypatybės. Dėl akceleracijos, būdingos mūsų epochai, vaikai greičiau auga ir bręsta. Pasikeitė ir ligų struktūra, labai padažnėjo virusinių ligų, kurios savo ruožtu pakeitė kitų ligų kliniką. Išaiškinta ir išstudijuota paveldimumo reikšmė, genetinių faktorių įtaka įvairių ligų išsivystymui. Todėl Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Vaikų ligų katedros darbuotojai nutarė leisti ne antrąją vadovėlio laidą, o parašyti jį iš naujo, kuriame vaikų ligų propedeutika ir pačios ligos būtų išdėstytos šiuolaikinės medicinos šviesoje.

Sudarant šio vadovėlio turinį, buvo įtraukti visi Gydomojo fakulteto programos klausimai. Tačiau yra ir papildomų, neįtrauktų į programą skyrių, nes jie bus naudingi pediatrinio skyriaus studentams bei gydytojams, kurie taip pat šiuo vadovėliu naudosis.

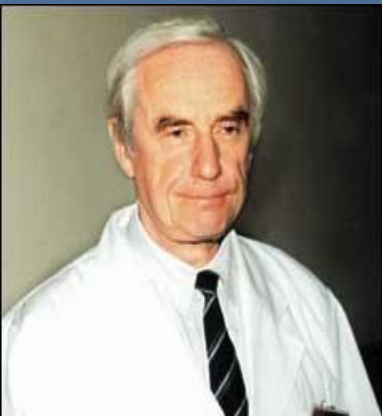
Vadovėlis parengtas, organizuojant ir vadovaujant prof. L. Steponaitienei, dalykiškai jį redagavo doc. P. Kaltenis.

Autoriai: B. Baublys, P. Kaltenis, R. Lučinskas, A. Raugalė, L. Steponaitienė, P. Šimulis, J. Usonytė. 1976 m.

Skaudi netektis!

1973 m. gruodžio 16 d. vykdamą j
tarnybinę komandiruotę, lėktuvo
katastrofoje žuvo Lietuvos pediatrijos
elitas:

Profesorė Liudmila Steponaitienė,
Docentas Petras Baublys,
Docentas Raimondas Lučinskas.

A. Baublys: „Su tėvu mes prasilenkėm kažkur Rusijoje“.

"Gydytojų lėktuvo" katastrofa

Lėktuvų katastrofų metas. Vien praėjusią liepą jų buvo šešios. Laimė, iki Lietuvos atsirita tik žinios apie jas. Tačiau kiekviena jų lyg elektra perlieja tuos, kurie kaip didžiausią sovietmečio nelaimę Lietuvoje prisimena "gydytojų lėktuvo" katastrofą.

Matyt, tuo pat metu, kai žvarbią ir itin snieguotą 1973 metų gruolio 16 dienos pavakarę gydytojas Alis Baublys sėdo Maskvoje į mašiną ir pasuko vakarų link, Vilniuje skrydžiui į Maskvą nuo žemės atsiplėšė Tu-124. Kžkur Rusijoje jiedu prasilenkė. Padangėse - tėvas, garsus vaikų gydytojas Petras Baublys, o žemėje - sūnus, tuomet dar mžai patirties teturintis gydytojas anesteziologas Alis.

Fatališki įvykiai, matyt, tuo metu jau buvo susiklostę: garsiausi Lietuvos pediatrai skrido į sąjunginę pediatrių konferenciją Charkove. Kas nors galėjo numanyti artėjant nelaimę? Gal tik garsiojo pediatro žmonos širdis: Baublienė savo vaikams yra minėjusi, kad tuo metu, kai atsisveikindamas oro uoste tėvas jai pamojavo, širdyje virptelėjo kažkoks gaudulys. Bet, kaip dažnai būna, vargu ar kas nors suvokia fatališkų ženklų prasmę anksčiau, nei užklumpa nelaimė.

"Gydytojų lėktuvo" katastrofa / A. Srėbalienė // XXI amžiaus savaitinis žurnalas Ekstra. - 2002 m. rugsėjo 16-22 d. Nr. 36. Elektroninė prieiga adresu

<http://www.lrytas.lt/ekstra/archyvas/2002/0916>

Paskutiniai

Šeštadienį, gruodžio 15-ąją, bemaž visi Vilniaus universiteto Vaikų ligų katedros gydytojai, pasibaigus konferencijai, Panevėžyje, J.Miltinio teatre, žiūrėjo spektaklį "Mirties šokis". Gal tai būta lemties? "Po spektaklio mes dar pasilikome Panevėžyje, o jie trise - doc. Petras Baublys, katedros vedėja Liudmila Steponaitienė ir doc. Raimondas Lučinskas, kurie turėjo skristi į Charkovą, išvažiavo į Vilnių, - pasakojo prof. Algimantas Raugalė, buvęs P.Baublio mokinys. - O pirmadienį rytą sužinojome, kad lėktuvas nukrito. Iš pradžių šios kalbos ėjo tik iš lūpų į lūpas, matyt, dar viliantis nuslėpti, kaip ir bet kokias kitas "stichines nelaimes" Sovietų Sąjungoje. Bet tuvo labai garsūs žmonės, tad nutylėti to buvo neįmanoma".

L. Steponaitienė (kairėje) ir ministerijos darbuotoja A. Žilienė su svečiais iš Maskvos. 1969 m.

Prof. Pranas Šimulis

- Vadovavo Vaikų ligų katedrai nuo 1974 m.
- Parašė apie 180 mokslinių darbų
- išleido monografijas
„Širdies ydos“, 1978 m.;
„Jauniems tėvams“ (3 laidos),
„Pediatrio žinynas“, 1985 m.;
„Vaikų kardiologija“, 1992 m.
- Buvo ilgametis Vilniaus pediatrių draugijos pirmininkas;
- Vadovavo Vilniaus medicinos draugijai.

PEDIATRO ŽINYNAS

57.33-2
Pe36

УДК 616—053.2/(035.5)

Справочник педиатра/В. Ю. Басис, П. А. Кальтянис, Г. М. Ковене и др.—
Вильнюс: Мокслас, 1985.— 414 с.

В справочнике коротко описываются этиология, патогенез, патоморфология
и клиника основных детских болезней, подробно освещаются их дифферен-
циальная диагностика и лечение больных.

Излагаются вопросы детской патологии: болезни новорожденных, нару-
шения системы пищеварительных органов и дыхания, сердечно-сосудистой и
эндокринной системы. Кроме того приводятся инфекционные заболевания у
детей.

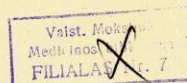
Немаловажное значение в книге придается неотложной помощи и интен-
сивной терапии. В работе анализируются новейшие методы лечения, приводят-
ся различные схемы использования медикаментов. Много внимания уделяется
вопросам профилактики и диспансеризации больных.

Справочник предназначен для врачей-педиатров, студентов-медиков стар-
ших курсов, а также врачей других специальностей, которым приходится ле-
чить больных детей.

Составитель — доктор медицинских наук П. А. Шимулис.
Табл. 44.

V. Basys, P. Kaltenis, G. Kovienė, M. Mikulėnienė, A. Raugalė,
J. Sadauskas, J. Stonis, P. Simulis, N. Tilindienė, J. Usonytė,
A. Vingras

Sudarė prof. P. SIMULIS
Recenzavo prof. O. GRINKEVICIENE

P 4124030000—143 110—85
M854(08)—85

© Leidykla „Mokslas“, 1985

PRATARMĖ

Pediatro žinyną parengė Vilniaus universiteto Gydytojų to-
bulinimosi ir Medicinos fakultetų Vaikų ligų katedrų bendra-
darbiai.

Žinyne pateikti svarbiausi vaikų patologijos klausimai: nau-
jagimystės periodo patologija, virškinimo organų, širdies ir krau-
jagyslių sistemos, kvėpavimo, šlapimo organų, endokrininės sis-
temos patologija, infekcinės ligos ir kt. Sveiko vaiko klausimai
žinyne nenagrinėjami.

Aprašant ligas, labai glaustai nušviečiami etiologijos, pato-
genezės, morfiologijos, profilaktikos bei dispanserizavimo klau-
simai, o detalai — ligų klinika ir ypač diferencinė diagnostika
bei gydymas, nurodomi naujausi medikamentai bei gydymo būdai.

Žinyne yra „Skubios pagalbos ir intensyvios terapijos“ sky-
rius, kuriame pateikti tik bendriausi intensyvios terapijos prin-
cipai. Ligų intensyvi terapija dėstoma aprašant konkrečios ligos
gydymą, pavyzdžiui, pneumonijos intensyvi terapija pateikta ten,
kur rašoma apie pneumonijos gydymą; širdies nepakankamumo
intensyvi terapija, — kur rašoma apie ūmaus širdies nepakanka-
mumo gydymą ir kt.

Skyriaus „Antimikrobiniai ir priešgrybeliniai preparatai“ len-
telėse pateikti svarbiausi antimikrobiniai ir priešgrybeliniai pre-
paratai, jų išleidimo formos, vartojimo būdas bei indikacijos, do-
zės, nurodyta, kokiais tirpikliais medikamentai skiedžiami, tirpalų
laikymo trukmė ir kt. Manome, kad tai bus labai vaizdu ir pa-
ranku gydytojams, be to, gerokai palengvins jų darbą.

Skaitytojai šiame žinyne, be abejo, ras trūkumų, neišskumų.
Už pastabas būsimė dėkingi.

Žinynas skiriamas gydytojams pediatrams bei kitų specialybių
gydytojams, kuriems tenka gydyti vaikus, taip pat studentams
medikams.

Prof. P. Simulis

VAIKŲ LIGOS

BBK 57.3z73
Va88

Autorių kolektyvas: V. Basys, V. Cobotas, N. Drazdienė, L. Indrė-
jaitytė, P. Kaltenis, G. Koviėnė, M. Mikulėnienė, A. Rainytė, A. Rau-
galė, M. Rudzikienė, J. Sadauskas, P. Simulis, N. Tilindienė,
J. Usonytė, A. Vingras

Vadovėlio rengimui vadovavo doc. A. RAUGALĖ

Recenzavo prof. O. GRINKEVICIENE

LIETUVOS MEDICINOS
BIBLIOTEKA

V 4108170000—108, 146—1988
M854 (08)—88

ISBN 5—420—00155—1

© Leidykla „Mokslas“, 1988

PRATARMĖ

Pediatrija (gr. *pais* — vaikas, *iatreia* — gydymas) nagrinėja vaikų augimą, ligų priežastis ir patogenezę, diagnostiką, gydymą, profilaktiką. Vaikystė žmogaus gyvenime yra labai svarbi, todėl vaikų ligų gydytojo profesija labai atsakinga. Žmonijos ateitis yra pediatrių rankose.

Pediatrijai tarnauja ne tik medicinos, bet ir psichologijos, biologijos ir kitų sričių mokslas. Vyksta pediatrijos mokslo specializacija: atsiskyrė vaikų chirurgija, oftalmologija, otorinolaringologija, endokrinologija, dermatologija, ftiziatrija, psichoneurologija, kardioreumatologija, pulmonologija, alergologija, klinikinė farmakologija, neonatologija, perinatologija. Tai dėsninga ir tikslinga. Tačiau, tobulėjant specializuotajai pagalbai, pediatras visada turi atsiminti, jog izoliuotų ligų beveik nėra: dėl bet kokios ligos daugiau ar mažiau sutrinka visos vaiko organizmo funkcijos. Todėl ir siauros specialybės pediatras turi gerai žinoti įvairaus amžiaus vaikų anatomines ir fiziologines ypatybes, bendruosius vaikų maitinimo, jų ligų diagnostikos, gydymo ir profilaktikos klausimus.

Mūsų šalies vaikų sveikatos apsaugos srityje svarbiausias vaidmuo tenka apylinkės pediatrai, kuris pirmasis turi diagnozuoti vaikui ligą, nustatyti, ar būtina specializuotoji pagalba. Apylinkės pediatras neturi virsti dispečeriu, nukreipiančiu vaikus siauro profilio specialistams. Todėl jis turi nuolat kelti savo kvalifikaciją, domėtis naujausia medicinos literatūra.

Vaikų ligų vadovėliai lietuvių kalba, parengti vadovaujant doc. P. Baubliui ir prof. L. Steponaitienei, buvo išleisti 1962 ir 1976 m. Jie buvo skirti gydomosios specialybės studentams. Šis vadovėlis pirmasis lietuvių kalba, skirtas pediatrijos specialybės studentams. Jis parengtas pagal TSRS aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos 1987 m. mokymo plano bei TSRS sveikatos apsaugos ministerijos Centrinio metodinio kabineto 1984 m. vaikų ligų mokymo programą pediatrijos fakulteto studentams. Vadovėliu galės naudotis IV—VI kursų pediatrijos specialybės studentai. Iš vaikų ligų propedeutikos klausimų nagrinėjama tik vaikų fizinė raida, nes Lietuvos vaikų fizinės raidos standartai šiek tiek skiriasi nuo aprašytų sąjunginiuose vaikų ligų vadovėliuose. Vaikų infekcinės, chirurginės, nervų ligos, tuberkuliozė nagrinėjamos tik diferencinės diagnostikos požiūriu, nes apie tai plačiau rašoma kitose knygose. Trumpai aprašytos vaikų plaučių, difuzinės jungiamojo audinio ligos. Apie jas gana daug rašoma sąjunginiuose vaikų ligų vadovė-

VU MF Vaikų ligų katedra 1948 m.

Pirmoje eilėje iš kairės: vyr. dėstytoja Liudmila Šuravinaitė-Steponaitienė, katedros vedėjas doc. Petras Baublys, vyr. dėstytoja Sara Oleiskienė

Jungtinės Infekcinių ir vaikų ligų katedros kolektyvas (1956 – 1966).
Pirmoje eilėje iš kairės: Liudmila Steponaitienė, Povilas Čibiras, Bronė Luneckaitė, Janina Usonytė, Petras Baublys
Antroje eilėje: Raimondas Lučinskas, Juozas Ūsaitis, Petras Kaltenis, Pranas Šimulis, Stasys Gurčinas, Eugenijus Broslavskis, Algimantas Raugalė. 1964 m.

VU MF Vaikų ligų katedra 1969 m.
Iš kairės: gyd. I.L. Indrėjaitytė, prof. L. Steponaitienė,
doc. P. Baublys, doc. J. Usonytė, stovi: ?, doc. P. Šimulis, doc.
P. Kaltenis, J. Sadauskas, R. Lučinskas, A. Raugalė.

VU MF Vaikų ligų katedra 1977 m.

Reformuojant VU Medicinos fakultetą,

1990 m. įsteigtos šios pediatrijos klinikos, katedros ir centrai:

Vaikų ligų klinika (vedėjas – prof. A. Raugalė);

Neonatologijos klinika (vedėjas – prof. V. Basys);

Vaikų infekcinių ligų klinika (vedėjas – prof. V. Usonis); Vaikų chirurgijos klinika (vedėjas – prof. J. Gradauskas);

Pediatrijos centras (vedėjas – prof. P. Kaltenis);

Pediatrijos katedra (vedėjas – prof. P. Šimulis).

1991 m. įkurtos universitetinės ligoninės, tarp kurių –

Vilniaus miesto universitetinė ligoninė ir Respublikinė

Vilniaus universitetinė Vaikų ligoninė (nuo 2003 m. – Vilniaus universiteto Vaikų ligoninė), kuriose veikė pediatrijos padaliniai.

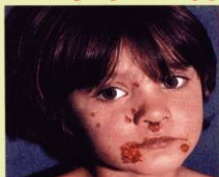
Toliau reformuojant VU Medicinos fakultetą

2002 m. visi VU MF pediatrijos padaliniai sujungti į Vaikų ligų kliniką (vadovas – prof. A. Raugalė), kurioje įsteigti centrai:

- **Pediatrijos centras** (vedėjas – prof. V. Usonis);
- **Vaikų chirurgijos centras** (vedėjas – prof. B. Siaurusaitis, dabar – doc. K. Trainavičius);
- **Bendrosios ir ambulatorinės pediatrijos centras** (vedėjas– prof. A. Raugalė);
- **Neonatologijos centras** (vedėja – doc. N. Drazdienė);
- **Mokslo sektorius** (vadovė – dr. B. Skerlienė).

AL

VAIKU LIGOS

1 TOMAS

PARENGTA
VADOVAUJANT
PROFESORIUI, HABIL. DR.
ALGIMANTUI
RAUGALEI

- Vaikų ligų propedeutika
- Naujagimio ligos
- Paveldimosios ligos

Apr. 2

VAIKU LIGOS

2 TOMAS

PARENGTA
VADOVAUJANT
PROFESORIUI, HABIL. DR.
ALGIMANTUI
RAUGALEI

- Kvėpavimo organų ligos
- Virškinamojo trakto ligos
- Širdies ligos
- Reumatinės ligos ir vaskulitai

Apr. 2

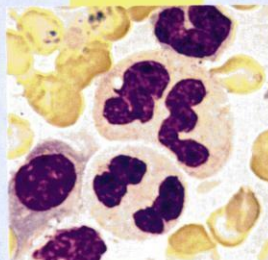
VAIKU LIGOS

3 TOMAS

PARENGTA
VADOVAUJANT
PROFESORIUI, HABIL. DR.
ALGIMANTUI
RAUGALEI

- Inkstų ligos
- Kraujo ligos
- Endokrininės ligos
- Nervų ligos

Apr. 2

VAIKU LIGOS

4 TOMAS

PARENGTA
VADOVAUJANT
PROFESORIUI, HABIL. DR.
ALGIMANTUI
RAUGALEI

- Infekcinės ligos
- Alerginės ligos
- Imunodeficitų būklės
- Reanimacija ir intensyvioji terapija
- Vaikų elgesio ir psichikos sutrikimai

Maždaug ketvirtadalis Lietuvos gyventojų – vaikai. Vaikų ligų diagnostika ir gydymas yra gerokai sudėtingesni negu suaugusiųjų. Naujagimio ir kūdikio organizmas lengvai pažeidžiamas, todėl ne veltui kūdikių mirtinumo rodiklis (skaičius vaikų, mirusių iki vienerių metų iš bendro gimusiųjų per tuos metus skaičiaus) yra ne tik pagrindinis tos šalies vaikų sveikatos apsaugos, bet ir visos sveikatos apsaugos kokybės rodiklis, glaudžiai siejamas ir su tos šalies kultūros bei civilizacijos lygiu. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, kūdikių mirtinumo rodiklis pradėtas skaičiuoti taip, kaip ir kitose Vakarų pasaulio šalyse – nuo 22 savaičių gestacinio amžiaus ir 500 g gimimo kūno masės. 1992 m., neužilgo po nepriklausomybės atgavimo, šis rodiklis sudarė 16,5 mirusių kūdikių iš 1000 gimusiųjų. Penkerių nepriklausomybės metų laikotarpiu Lietuvos pediatrių ir neonatologų pastangomis, pagerėjus Lietuvos gyventojų pragyvenimo lygiui, geriau aprūpinant vaistais, šis rodiklis 1996 metais labai sumažėjo ir buvo tik 10,08 mirusių kūdikių iš 1000 gimusiųjų. 1997 m. Lietuvos kūdikių mirtinumo rodiklis buvo 10,3, 1998 m. – 9,2, 1999 m. – 8,7 mirusių kūdikių iš 1000 gimusiųjų. Kūdikių mirtinumas 1996 m. Brazilijoje buvo 32,5/1000, Kirgizijoje – 30,2/1000, Kazachstane – 26,7/1000, Argentinoje – 24,7/1000, Rumunijoje – 23,3/1000 gimusiųjų. Mažiausias kūdikių mirtinumas 1996 m. buvo Japonijoje – 4,5/1000, Suomijoje – 5,2/1000, Singapūre – 5,4/1000, Švedijoje – 6/1000, Norvegijoje, Kanadoje ir Šveicarijoje – 6,4 iš 1000 gimusiųjų.

Pediatrija (gr. pais – vaikas, iatreia – gydymas) nagrinėja vaikų augimą, ligų priežastis ir patogenezę, diagnostiką, gydymą, jų profilaktiką. Vaikystė žmogaus gyvenime yra itin svarbi, todėl vaikų ligų gydytojo profesija – labai atsakinga. Ne veltui sakoma, jog žmonijos ateitis yra pediatrių rankose.

Vyksta pediatrijos mokslo specializacija: atsiskyrė vaikų chirurgija, endokrinologija, kardiologija, neurologija, psichiatrija, neonatologija ir kitos pediatrijos sritys. Tai dėsninga ir tikslinga. Tačiau tobulėjant specializuotai pagalbai, pediatras visada turi atsiminti, jog izoliuotų vaikų ligų beveik nėra – dėl bet kokios ligos daugiau ar mažiau sutrinka visos vaiko organizmo funkcijos. Todėl ir siauros specialybės pediatras turėtų gerai išmanyti įvairaus amžiaus vaikų anatomijos ir fiziologijos ypatybes, žinoti bendruosius vaikų maitinimo ir priežiūros, vaikų psichologijos, bendruosius visų vaikų ligų diagnostikos, gydymo ir profilaktikos klausimus.

Nacionalinėje sveikatos koncepcijoje numatoma, kad Lietuvoje dirbs bendrosios praktikos (šeimos) gydytojai, kurie taip pat diagnozuos ir gydytų pačias dažniausias ir nesudėtingas vaikų ligas. Todėl būtina iš esmės tobulinti šios naujos Lietuvai gydytojų specialybės ruošimą rezidentūroje, įvertinant labai įvairialypę vaikų sveikatos priežiūrą, kuri taikoma pirminėje Vakarų Europos šalių sveikatos apsaugos grandyje. Pavyzdžiui, Prancūzijoje vaikų iki 2 metų sveikata rūpinasi tik pediatrai; Austrijoje 60 % vaikų iki 4 metų, Vokietijoje 55 % visų vaikų pirminės sveikatos apsaugos grandies tarpiniu prižiūri pediatrai. Šveicarijoje 50–60 % vaikų yra nuolat prižiūrimi pediatro; ten bendrosios praktikos gydytojas rezidentūroje pediatrijos mokosi 2 metus. Belgijoje 40 % vaikų iki 6 metų prižiūri ir gydo pediatrai. Čekijoje 80 % pirminės vaikų sveikatos priežiūros vykdo pediatrai, 20 % – šeimos gydytojai. Graikijoje vaikų sveikata rūpinasi tik pediatrai. Suomijoje, Švedijoje, Danijoje, Norvegijoje, Anglijoje visą ar beveik visą pirminę vaikų sveikatos priežiūrą vykdo bendrosios praktikos gydytojai, bet ten jie ruošiami ne mažiau kaip 4 metus (1997 m. UNEPSA sesijos duomenimis).

Per pastaruosius kelis dešimtmečius lietuvių kalba išleista keletas vaikų ligų vadovėlių: 1962 m. (parengtas vadovaujant doc. Petrui Baubliui), 1976 m. (parengtas vadovaujant prof. Liudmilai Steponaitienei) ir 1988 m. (parengtas vadovaujant prof. Algimantui Raugalei). Šis autorių kolektyvo, kuriam vadovavo prof. Algimantas Raugalė, keturių tomų vadovėlis skiriamas tiek gydytojams – praktikams, tiek aukštųjų medicinos mokyklų studentams. Jame pirmą kartą išsamiai aptariami vaikų ligų problemos, vaikų neurologijos, infekcinių ligų, psichinės vaikų sveikatos klausimai. Aprašydami sergančių įvairiomis ligomis vaikų gydymą, autoriai smulkiai nenagrinėja vaistų farmakokinetikos, farmakodinamikos, šalutinių jų poveikio. Apie tai galima pasiskaityti A. Raugalės monografijoje „Klinikinė pediatrijos farmakologija“ (1997).

Antrasis vadovėlio tomas bus skiriamas vaikų kvėpavimo organų, virškinamojo trakto, širdies ir reumatinėms ligoms; trečiasis – vaikų inkstų, kraujos, endokrininėms ir nervų ligoms; ketvirtasis – vaikų infekcinėms, alerginėms, imuninėms, psichikos ligoms bei vaikų reanimacijai ir intensyviajai terapijai.

Tikimės, kad ši kolektyvinė monografija bus naudinga gydytojams pediatriams, šeimos gydytojams, kitų specialybių gydytojams, studentams medicinos, taip pat vaikų tėvams, kurie šioje knygoje ras naudingų patarimų, kaip maitinti, prižiūrėti, slaugyti naujagimį, kūdikį ir vyresnį vaiką, kaip išvengti vaiko ligų.

PROF. A. RAUGALĖ

Apr L

VAIKŲ LIGOS

PARENGTA
VADOVAUJANT
PROFESORIUI, HABIL. DR.
ALGIMANTUI
RAUGALEI

5 TOMAS

- Vaikų chirurgija
- Vaikų traumatologija ir ortopedija
- Nelaimingi atsitikimai ir intensyvioji terapija

Maždaug ketvirtadalis Lietuvos gyventojų – vaikai. Ši knyga tiems, kurie vienaip ar kitaip jais rūpinasi: pediatrams, šeimos gydytojams, medicinos studentams, internams, rezidentams.

Tikimės, kad ji taps parankine knyga kiekvienoje vaikų auginančioje šeimoje. Mamos ir tėčiai joje ras nemažai atsakymų į jiems rūpimus klausimus, susijusius su vaiko ligomis, jo maitinimu, priežiūra, ligų profilaktika, psichologijos ypatumais.

Žinomų medikų kolektyvas parengė penkis vaikų ligų tomus.

Pirmame tome nagrinėjami vaikų ligų propedeutikos klausimai (vaiko organizmo ypatumai, vaikų dietologija, priežiūra, vaiko tyrimo metodai), naujagimių ir paveldimosios ligos.

Antrame tome aptariamos vaikų kvėpavimo organų, virškinimo trakto, širdies ir reumatinės ligos.

5 TOMAS

Trečiame tome dėmesys telkiamas į vaikų inkstų, kraujo, endokrinines ir nervų ligas.

Ketvirtame tome nagrinėjamos vaikų infekcinės, alerginės, imuninės ligos, vaikų reanimacija ir intensyvioji terapija, vaikų elgesio ir psichikos sutrikimai.

Šis, penktasis, tomas skiriamas vaikų chirurgijai, traumatologijai, ortopedijai, nelaimingiems atsitikimams ir intensyviajai terapijai.

Vilniaus universiteto Vaikų ligoninė.

VU MF Vaikų ligų klinika 2006 m.

Vilniaus miesto universitetinės ligoninės Bendrosios ir ambulatorinės pediatrijos centras (nuo 2007 m. – VŠI VMUL Vaikų ligų kliniką).

Vilniaus miesto universitetinės ligoninės
Vaikų ligų klinikoje veikia:

- I ir II vaikų ligų skyriai,
- Vaikų reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyrius.

Pagal atskirą sutartį bendradarbiauja su
Vilniaus centro poliklinika.

I vaikų ligų skyrius

II vaikų ligų skyrius

Vaikų reanimacijos skyrius

Vaikų ligų klinikos profesoriai ir docentai - mokslinių draugijų pirmininkai:

- prof. A. Raugalė – Lietuvos vaikų kardiologų draugijos pirmininkas;
- prof. A. Valiulis – Lietuvos vaikų pulmonologų draugijos pirmininkas, Lietuvos pediatrių draugijos valdybos pirmininkas;
- doc. R. Ėmužytė – Lietuvos alergologų ir klinikinių imunologų draugijos pirmininkė;
- prof. P. Kaltenis – Lietuvos vaikų nefrologų draugijos pirmininkas;
- doc. V. Ūilinskaitė – Lietuvos vaikų reanimacijos ir intensyviosios terapijos gydytojų draugijos pirmininkė;
- doc. L. Ragelienė – Lietuvos vaikų hematologų draugijos pirmininkė;
- doc. V. Urbonas – Lietuvos vaikų gastroenterologų draugijos pirmininkas;
- dr. K. Saniukas – Lietuvos vaikų ortopedų ir traumatologų draugijos prezidentas;
- doc. N. Drazdienė – Vilniaus pediatrių draugijos pirmininkė.

Mokslo žurnalai

Ši paroda buvo parengta 2010 m.
Informacija pateikta pagal tų metų duomenis.

Pagarbiai, Regina Vaišvilienė